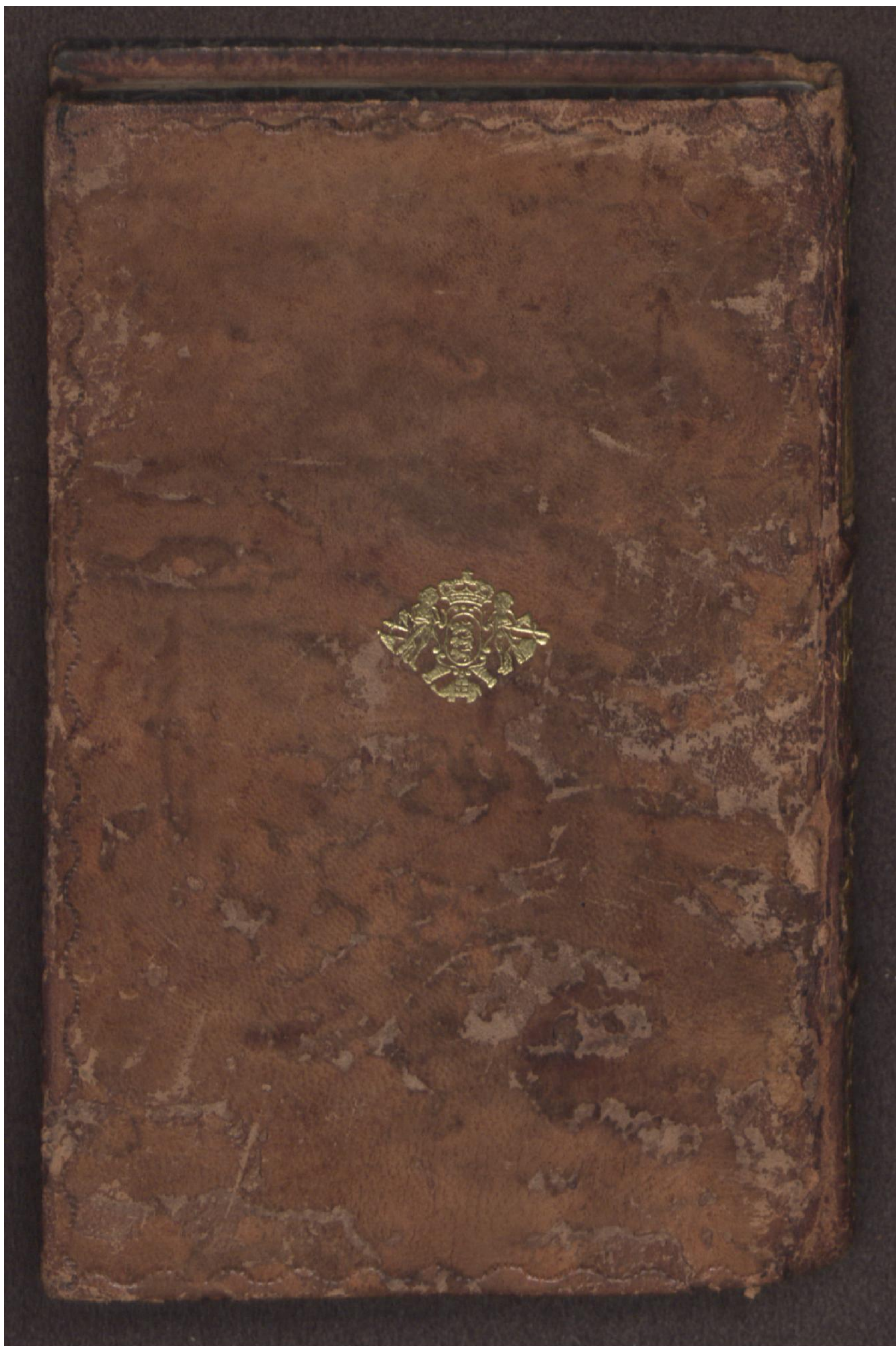

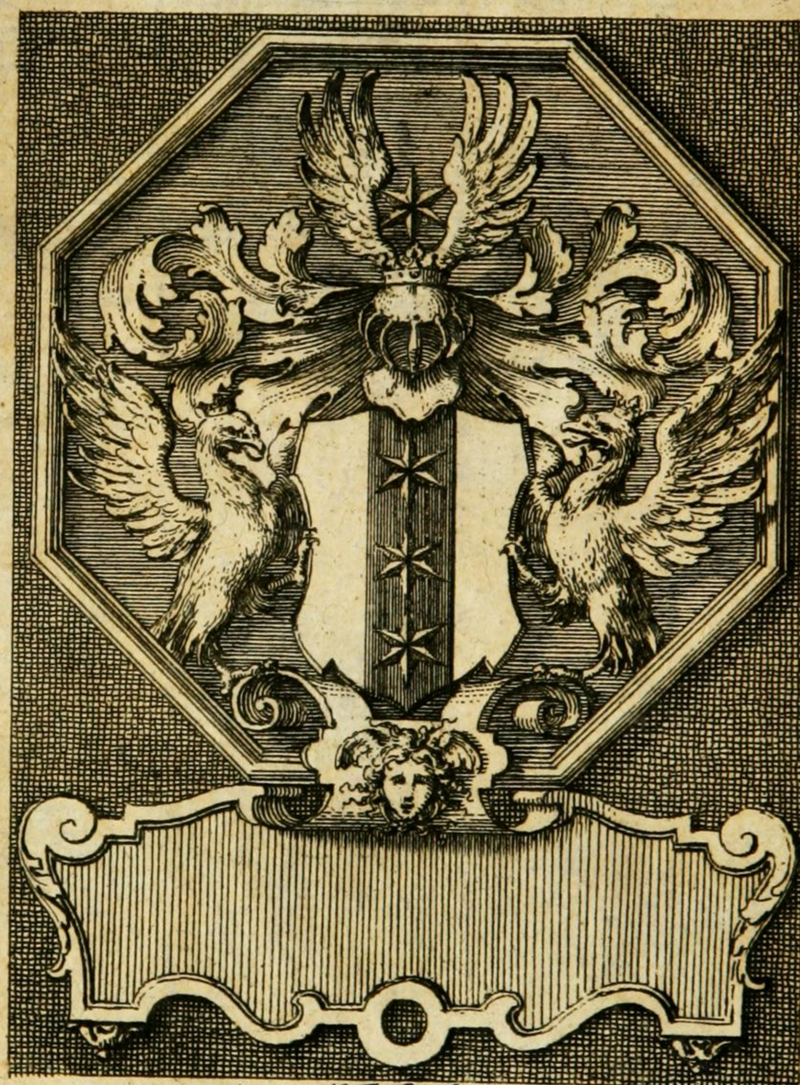

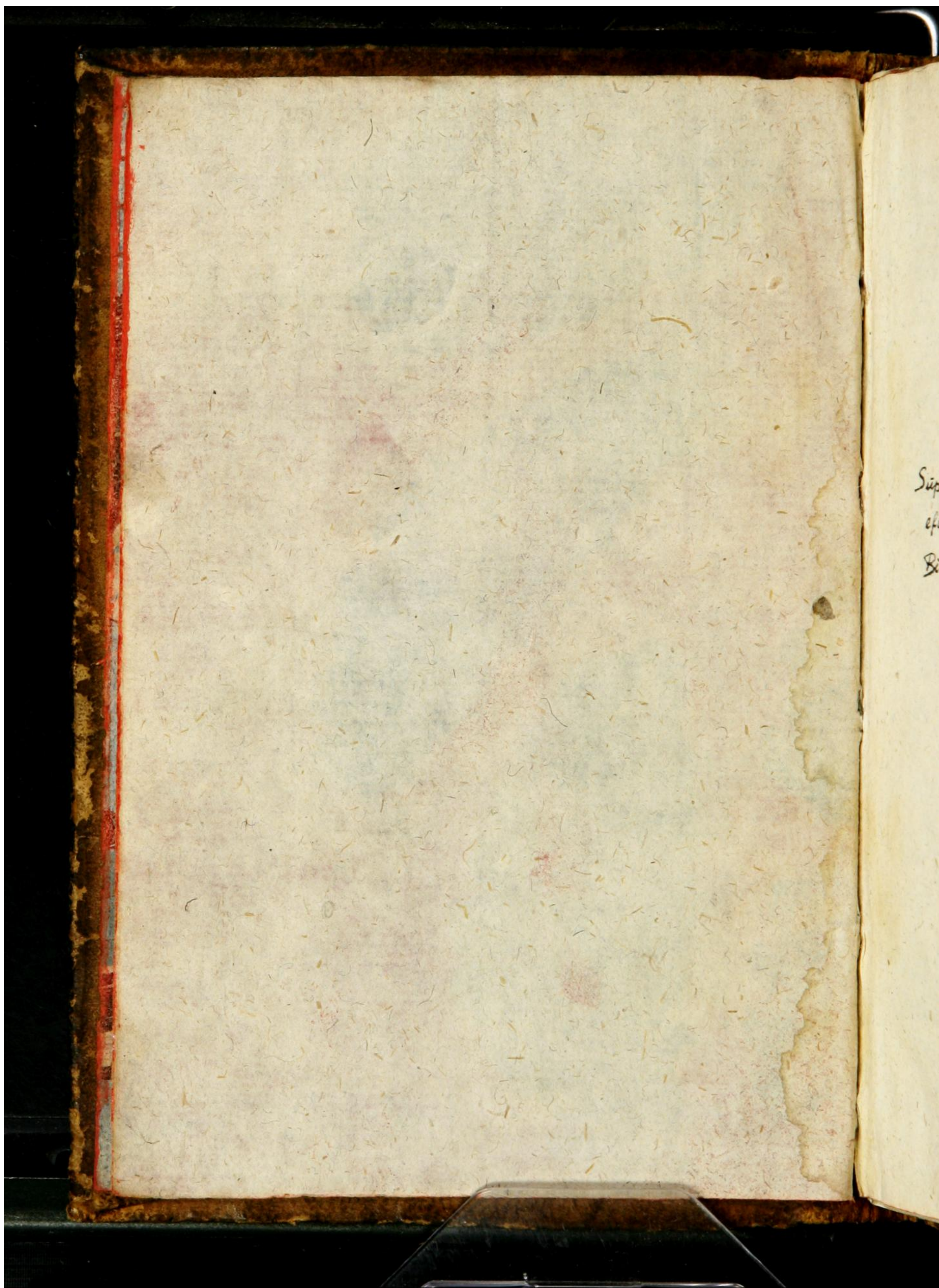

No 819 DA BOX

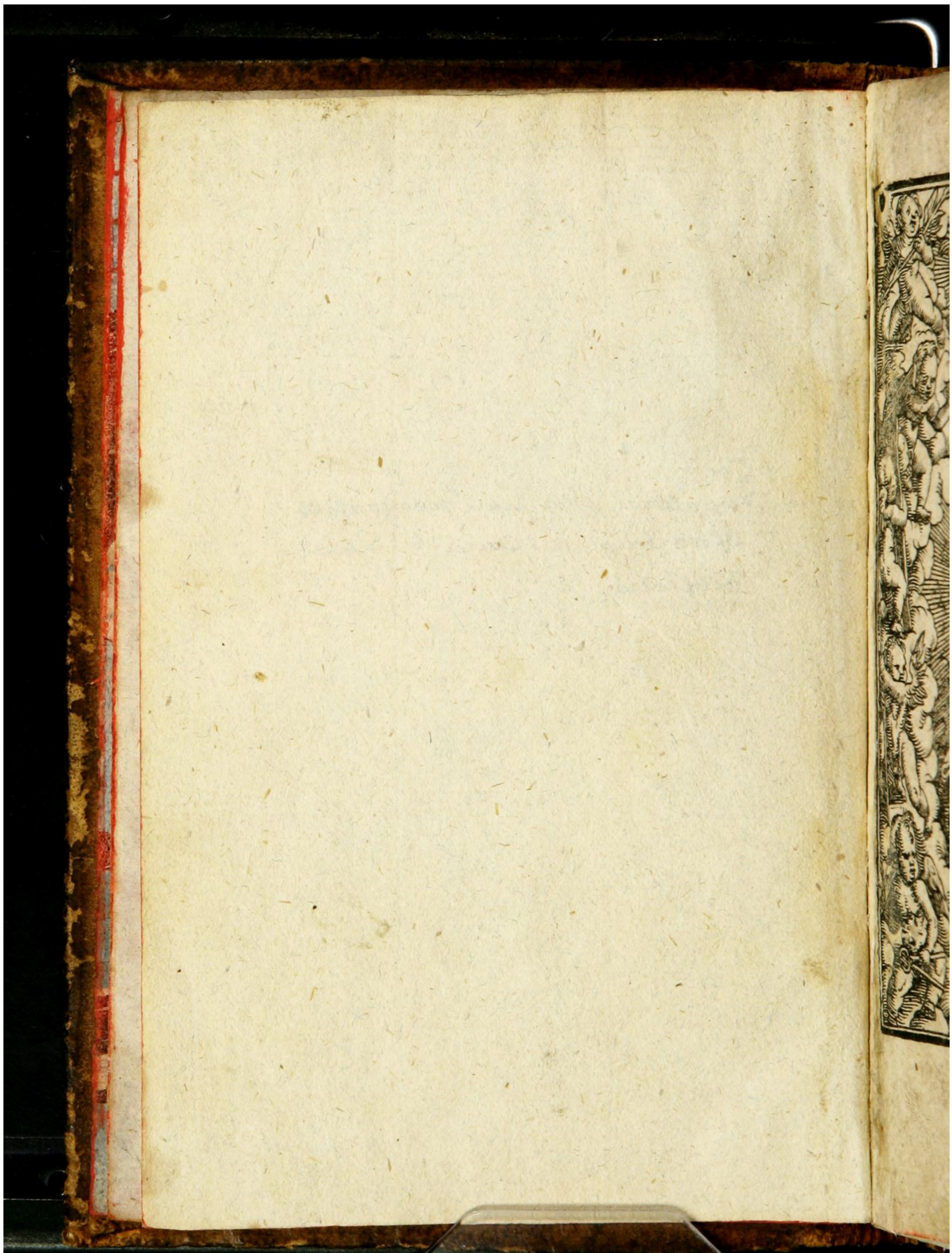

BOX

Suppleret 1919 med Fotografier
efter Ekspl. i Karen Brahes
Bibliotek.

הוה

Hører ikke med til Bogen,
men har siddet i den fra
gammel Tid.

Siælens Læ-gedom/ for de karske oc sywge / i disse farlige tider / oc i dødz nød.

Wed D. Urbanum Regium.

Oc vdsæt aff Tydske paa ræt Danske/

Wed Matthiam Paruum Rosæfontanum.

Matthæi, xvj.

Huad gaffner det menniskcn / om hand baader den gantzske verden/ oc hand forkaster sin Siæl?

Kiøbmenhaffn M. D. xliiii.

D. Petrus Palladius til læsseren.

HEr finder ieg atter igen et Edelt Clenodi oc dyrebar liggendefæ / vdi denne lille / dog merckelige D. Vrbani Regii bog / om Siælens lægedom / Adelen besønderlige skenckt oc giffuit / andre til et got exempel oc efftersiun / Gud giffuit / at de / som bære saa offuerflødige meget / paa det arme legemme / som er dog ickun et stycke opgraffuit iord / ind til det bliffuer ned graffuit igen / wilde ocsaa / effter S. Peders raad. i. Pet. iij. bære noget / paa deris Siæl / aff den lægedom som findis vdi denne Lægebog / at hun motte bliffue noget bedre tilpass / oc end

ocsaa

ocsaa vvdsindcket/emod Christi hen=
dis brwdgoms tilkommelse / som er
saare wel behoff/ paa det/at en ret=
sindig aand/ Siæl oc legemme motte
beuaris vstraffelige til vor Herris
Jesu Christi tilkommelses tid / som
den hellige Paulus scriffuer. i. Thes
sa. v. Fremdeles / Gud giffue oc
det / at ingen wilde tage seg orsa=
ge til / aff sodanne deilige oc nøtte=
lige bøger/oc bliffue hiemme paa de=
ris gaarde / fra deris Sognekircke/
om Søndage oc Høytidelige dage/
for de kunde selffue læsse vdi danske
bøger/ oc der for mene/ at de haff=
ue ingen vnderuissning ydermere be=
hoff / Det er en farlig mening / oc
wisselige vdaff dieffuelens indskydel=
se/Ja/hun haffuer oc maange onde
wilckor met seg. Thi først pleye
de snarlig at bliffue kiede wid en bog
naar de den een eller to gaange

haffue offuerseet oc igennem løbet/ holde nu det for gammelt/ oc stunde effter mere nyet. Der til met forstaa de icke heller altsammen det som de saa læsse vdi Danske bøger. Ja de kunde icke heller / saa wel trøste dem der met/ naar de haffue det best behoff / for det er icke indtrøckt vdi hiertet wid leffuende røst/ met en god forklaring oc wdtyding / Som den høffuidzmand/ der tales om i Apostelers gerninger / vdi det Ottende Capitel / suarede Philippo / som spwrde hannem at/ den tid han sad vdi sin wogen oc læste noget vdi Esaiæ Prophetis bog/ om han forstod huad han læste / huorlunde kan ieg (sagde han) forstaa det som ieg læss/ vden nogen wilde det wdtyde for meg / Saa maatte Philippus stige op i wognen til hannem/ oc wdlegge hannem den sted/ rettelige/ om wor

Herre

Herre Jesu / Thi hans læssning haffde ellers wæret til forgeffuis. Det er en god ting ath de som haffue den naade aff Gud oc kunde læsse/ at de brwge dem vdi gode bøgers læssninger/ naar de forstaa huad de læsse/ oc dog icke forsmaa den mundelig prædickē. Thi huad gaffn haffue de aff deris læssning / som henge ickun wid den døde bogstaff/ oc icke komme til den rette scrifftens aand oc forstaand? Der er et tecke oc skiul for deris øyne / at de see / oc icke see/ læsse oc icke forstaa. Den blindhed lader Gud dem falde vdi/ for de forsmaa deris Sognekircke/oc det salige Guds ord som der prædickes oc forkyndes/ Ja/de andre gierninger disligeste/ som Christet folck bør at gøre/ vdi deris Sognekircke. Der for vden/giffue de icke ackt paa/at deris børn / tiund oc howfolck forargis oc

 for-

forwerris der aff / met et saare ont efftersiun/ saa at de wennes ey hel=ler til nogen Gudfrøcktighed / oc tør ingen tacke der for/ vden deris egne foreldere / Som Christus taler selff om sodanne hoss Matthæum /vdi det attende Capitel/at det wore dem be=dre / at der wore en møllesten / om deris hals/oc de waare ned senckede vdi det dybe haff / end at de skulde forarge et vngt menniske. Huad skal man sige om deris fattige vnder=saatte/ som følge dem heller effter vdi det onde / end vdi det gode / O Herre Gud aff himmelen / wiste de huad vbodelig skade / de giøre dem selffue/ oc andre / met deris idelige frauærelse fra deris Sognekircke/ da krøbe de wel dit paa hender oc fø=der / før de bleffue hiemme / Nu er det befrøcktendes/ at maange drøm=me hæn / vdi den onde mening / om

deris

deris læsning / at de paa det siste/
waagne op wid en kold drøm / da er
det forsilde / for tiden er da borte/
Wij finde io klarlige screffuit i Euan-
gelij bøger/ at icke aleneste/ almwis
folck søgte aff laang wey til Christi
prædicken / oc bleffue saa lenge hoss
hannem/ at han motte end spise dem
ocsaa legemlige/paa det/at de skul-
de icke forsmectis paa hiemweyen/
mē ocsaa Edel folck/Regulus/Cen-
turio Jairus oc andre flere søgte til
hannē om hielp oc trøst/oc ingen gin-
ge trøstløse fra hannem igen. Nu præ
dickes io det samme Euangelium som
Christus lerde fra seg / at ingen tør
lade seg det wære for tungt / at gaa
ride eller age offuer en bymarck/
til sin Sognekirke/ den stund Gud wil
vnde dem deris helbrede/Lader eder
icke forføre / siger Paulus / oc der
som i ere end forførde/ da lader eder
føre

føre til den rette wey igen vdi tide.
Jeg kende en Edelmã/ ipperlig nock
her vdi Sialand/ met salig ihukom-
melse / end dog han wor aff det v-
gudelige Pawens folck/en tid laang
forførdt / som ingen kan sige seg fri
der fer / ho det wil giøre / han maa
kaste den første steen / paa hans na-
bo/ dog lod Gud hannem paa det
siste / wid sit salige ord / føre til den
rette salighedz wey / paa huilcken
han bleff siden stadelig/saalenge som
hans liff warede her paa iorden /
Jeg troer wisselige / at han nød det
got at / oc at det wor en stoer orsa-
ge / at han kom til ret bekendelse før
han døde/ at han haffde saa meckti-
ge stoer wilie / at søge til hans Sog-
nekircke met hans børn tiund oc how-
folck/ Ja / pleyede end gierne selff
at siunge met degnen/oc forsømde in-
gen tid sin Sognekircke/ naar han
wor

wor helbrede/ huilcket wel er beuise-
ligt/forhobendes at det maa end oc-
saa beuege andre vdaff Adelen / at
effterfølge dette exempel / Gud til
loff/ dem selffue til salighed / oc an-
dre til en opbyggelse vdi troen. El-
lers wore det laangt bedre / at man
icke prentede danske bøger / end at
de/ som andre feste øyne paa / oc see
dem i spegel vdi / skulde tage orsage
der aff/at wære fra den Christne for-
samling/ Huor for (siger Paulus j.
Cor. x.) forsmaa i den Christne me-
nighed? Ellers vdi sin rette brwg
skal denne Siælens læge bog / saa
wel som andre nøttelige bøger wære
dem befalet til gode oc icke til onde/
for det er tid/at komme de ord i hw/
som staa paa det første blad i denne
bog vnder titelen / om legommens
baade oc Siælens skade / wor Herre

 Jesus

Jesus beuare den vdinden sin naa
de til all Gudfrøctighed / oc
dygdelighed / de fattige
vndersaatte til go-
de AMEN.

Erlig oc Velbyrdig Frue / ic-
ke aleniste aff Edel slæct / men meget
meer aff Gudfryctighed / ære oc dygd
Fru Eline til Skiøring i Falſ-
ter / Streng Ridders Her
Henrick Giøies efterleff-
uerske / Sin gunsti-
ge Frue.

Naade oc fred aff Gud
altmectigste vor kiæriste
Hiemmelske Fader / ved
Jesum Christum hanſ e-
niste

niſte Søn / wor kiæriſte Herre oc eniſ-
te Frelſſere. Edel oc gunſtig Frue /
Giiffuer ieg eders Edelhed ydmyge-
lige tilkiende / huorledis den høylær-
de mand Doctor Vrbanus Regius
haffuer nogle aar ſiden tilſammen
ſcreffuet paa Tydſke een Chriſtelig
bog / huilcken hand kaller Siælens
Lægedom / oc hun er i ſandhed ved
hun kallis. Fordi i henne beſcriiffuis
den aller bæſte oc ypperſte Lægedom
emod den aller verſte oc forderffuelig-
ſte ſywgdom oc bræck ſom er ſynd oc
ondſkaff / aff huilcken wii bleffue al-
leſammen dødelige ſywge / den tiid
wor fader Adam oc wor moder Eua
fulde fra Gudz altmectiges ſandhed /
bud oc befalning / til den gamle hug-
orms dieffuelens løgn oc falſkhed /
ſom der ſtaar klarlige oc obenbare
ſcreffued i den Førſte Moſi bog ſom
kallis Geneſis / i det Tredie Capitel.

B ij Der

Der effter afflede oc fødde de lige
saadanne børn / som deris forderff-
uede oc forkrenckede nature wor. Der
aff ere wii ocsaa tilbøyede til alt
ont / oc kunne icke tencke / tale eller
giøre andet aff oss selffue / vden for-
tørne Gud altmectigste oc wor iæffn-
christen. Oc der fore ere wii beplic-
tige til den euige død oc fordømmels-
se / wden den sande Læge Jesus
Christus Gudz altmectigis eniste
Søn / wor kiæriste Herre oc eniste
Frelssere forbarmmer seg offuer oss / oc
læger wor sywgdom met sin Hellige
aand oc Guddommelige naade. Dog
er der maange (diss ver) ibland huilc-
ke ieg bekiender meg for Gud altmec
tigste ad være den aller verste / som
icke aluerlige eller grundelige besin-
de dette / men slæntte saa hæn i maan
ge aar / ia / største partten aff deris
liiffs tiid her i verden / for vden sand
Gud-

Gudfryctighed oc eth rœt Christe-
ligt leffnet / oc huercken lœsse selffue
fliittelige oc idelige/ eller lade andre
lœsse for dem / i de Christelige oc nyt
telige bøger som Gud altmectigste
aff sin wsielige naade oc grundløsse
barmhiertighed/ giffuer oss dag fra
dag / den ene effter den anden /
paa wort Danske tungemaal / oc ic-
ke heller Gudelige eller aluerlige høre
Gudz ord aff deris Christelige Sog-
neprester oc Predicanter / ved huil-
ket ordz hørelsse Gud altmectigste
giffuer oss sin Hellige aãd /det wi faa
een rœt forstaand / at wii skulle sœtte
al wor trøst oc tilliid paa Gudz alt-
mectigis blote naade oc barmhiertig-
hed / oss forloffuet oc tilsagt i wor
Herre Jesu Christo / huilcken naade
oc barmhiertighed wii annamme oc
fatte i een sand oc stadig Tro. Men
Troen bliffuer icke al ene / Fordi/

een sand Tro beuiser oc øwer seg i kierlighed / som S. Powil scriffuer til de Galater i det Femte Capitel. Lige som eth got træ bær god fruct / saa giffuer oc Troen gode gierninger aff seg / huilcke som wisselige oc sandelige følge samme Tro. Men saa lenge som de dette forglemme eller forsmaa / da forsømme de deris salighed / lige som den der er dødz sywg / oc veed icke eller acter sin sywgdom / hand forsømmer oc forsmaar Lægen oc Lægedommē. Dog ad den gantzske verden haffuer altid væred synd oc ondskaff vndergiffuen / oc er der icke noget menniske paa iorden / som ey vedtørff Christi verdskyld / dog forstaa icke alle dette / oc icke heller bekiende det. Først bekiende det icke de forherdede Pharaones / oc icke heller Hypocriter som wil kalle øyenskalcke. De forherdede syndere leffue

haen

hæn som wfornufftige beest / oc tenc-
ke een føye ting der paa / om der er
eth andet liiff effter dette liiff / eller
om der er nogen Christus som skal
føre oss til det liiff. Men øyenskalcke
oc gierningss helgen / de wide io no-
get om det tilkommende liiff at sie/
men diss imellem owergiffue de Chri
stum / oc tage dem det fore / at de
haabis met deris gode gierninger ad
faa det euige liiff oc salighed. Huad
skal nu Christus wdrætte hoss saa-
danne folck? Huad skal hand giøre
hoss dem? Det første slau / som ere
igienstridige oc forherdede/begiærer
ingen hielp. Det andet / Gierningss
helgens slau/ forskynder Christi verd
skyld / lige som de kunde selffue for-
uerffue Hiemmelen met deris eine
gierninger. Fordi Christus seer oc
besinder det/ holder hand seg til dem
som giffue dem wd for syndere / oc

gierne

gierne søge oc begiære hielp. Oc de samme annamme hannem met een hierttielig sand kierlighed oc frygd/ tro hans predicken / tuile intet paa hans foriættelsser / oc sie met Propheten Michea / Hand kommer væl igien oc forbarmmer seg offuer oss / hād tager væl wort ondskaff fra oss / oc kaster alle wore synder i det dybe haffued. Oc naar saadanne syndere høre een Afløsning aff deris synder aff Euangelio / da haffue de den kiærere end alt verdens gotz oc rigdomme/ saa skulle oc wy giøre. Ja/ som syndere (det wy i sandhed ere) skulle wy holle oss til Christum / wise hannem wor sywgdom oc bræck / oc bede hannem om naade. Om wy det giøre met eth troet hiertte / Saa hoffuer hand i sandhed al eniste met sin gierning oc werdskyld bewiist / oc vil altid gierne bewise / ad hand er

rede til ad hielppe oss. Ja/ hans ord ere oc hans gierning liig / som hand taler til Phariseerne/ der hand sier/ Matthæi ix. De karske haffue icke Lægen behoff/ men de syge. Item Jeg kom icke ad kalle de rætferdige/ men syndere til penitentz. Effterdi da / Edel oc Gunstig Frue / denne bog er meget nyttelig / haffuer ieg wdsæt henne aff Tydske paa ræt Danske / eders Edelhed til wilie oc ydmyg tiæniste / for de maange oc store velgierninger som Eders Edelhed meg i maange maade giort oc beuiist haffuer/ huilcke ieg wil ydermere bekienne met min ydmyge oc willige tiæniste i hues maade wor Herre Jesus Christus meg sin naade giffuendis vorder. Huilcken met Faderen oc den Helligaand være loff/ priis ære oc tacksielsse i euighed. Den samme gode Gud barmhierttighedz

C Fader

Fader være met Eders Edelhed/ oc Edre Edle oc tuctige børn/ met Eders gantzske hws oc tro ticænere/ oc met alle som skulle haffue arffue loed oc deel met Christo euindelige. Screffuet i Kiøbmenhaffn/ Den Første Fredag effter Nyt aars dag. Aar &c. M. D. XLIIII.

Eders Edelhedz
villige oc tro ticæner.

Matthias
Paruus.

Siælens Lægedom/for de Karske oc Sywge i disse farlige tider/ oc i dødz nød.

Ved
Doct. Vrbanum Regium.
Oc wdsæt aff Tydske paa ræt Danske/
Ved
Matthiam Paruum Rosæfontanum.

LEgemlig sywgdom / oc den legemlige død / er wel forferdelig/Men Siælens sywgdom oc død / er det aller grummeligste / som menniskén kand wederfare. Frycter mand straff / sywgdom oc død / meget meer skal mand frycte synd / skyld oc

Gudz wrede. Søger mand Legemens Lægedom / huor fore søger mand icke Siælens Lægedom? Huad kunde det hielppe eth menniske / om hand hadde alt verdens gotz / oc leffuede tusinde aar / hadde ingen sywgdom paa legemet / oc Siælen wor forgiffuen met syndernis dødelige sywgdomme / oc wor i Dieffuelens vold oc Rige / laa i Gudz wgunst / oc hannem stod intet nermer fore / end den euige død oc fordømmelsse met liiff oc siæl?

Derfore sier Christus / Matthæi xxv. Vaager / fordi i wide icke dagen eller stunden / paa huilcken menniskis Søn skal komme. Oc at wij icke skulle iage effter det mindste / oc lade det største fare / lærer hand oss den wisse oc trygge vey / Matth. vi. Aldspørier først Gudz Rige oc hans rætferdighed.

Wij

Wij sørge dag oc nat for timelig næring oc anden ting / huilcken oss kand dog icke altiid hielppe oc bliffue hoss oss / oc wij ere saa fæle oc lade til at spørye effter de euige oc gode ting / det er io een gruelig blindhed. Sieldē tēcke wij paa det rætte tilkō-mende liiff oc wor timelige død / Men naar det skal gielde for aluere / saa wille wij da først beuebne oss. Det er altsammen eth wist tegn / at wij ere saare skrøbelige oc uforsøgte i troen / Gud forbarmme seg offuer oss / AMEN.

Nu wel / der er endnu ingen Bod forsille / om hun ellers kommer for liff-uens ende. Dog skal ingen forsømme eller forhale sin sag ind til hand kom-mer i helle dræt. De bliffue neppeli-ge bestaandige / som beskicke oc bere-de dem den stund de ere karske oc i de-ris welmact / emod den tiid som de

 skulle

skulle gaa aff denne verden / Huor gaar idt da met dem / som for vden alt Gudz fryct oc beyring / eth wskickeligt oc wbequemt ont leffnet ført haffue?

Nu effterdi folcket er meget / oc Euangelij tiænere kunne icke være til rede alle veyne / haffuer ieg screffuet denne lille vnderuiiſſning for de eenfoldige / at huer som læſſe kand / maa aff Gudz ord hwſuale den sywge / oc giffue hannem trøst i sin nød.

Maange freſtelſſer offuerfalde eth menniſke i sywgdoms tiid / met huilcke hand maa alt staa i kamp met.

Først er det een bitter tancke / naar wij tencke at wij skulle skillies fra denne verden / oc fra alle wore slectinge oc wenner. Der effter komme synderne / de som wij emod Gud giort haffue / de bliffue gantzske ny oc gruelige / oc pine oc trenge sam

uittig-

uittigheden iammerlige. Døden / Gudz dom / Heluede oc fordømmelsse / fryct oc rædzel / oc forfære det gamle menniske met gruelige storm-me oc bulder. J disse anstød aleniste behøwer menniskē een bestendig tro / fordi disse forsagde ting bliffue grumme for wor skrøbelige troes skyld / huilcken som end nu er lidet øwed / oc haffuer icke styrcke nock ved Gudz ord / til at begribe Gudz børns riigdomme / som er wiss naade / oc alle synders forladelsse ved Christum / oc wist kundskaff paa legemens opstaandelsse / alle wdualdis begiærelige oc glædige selskaff / oc det euige liiff / oc dette altsammen i oc ved Christum.

J disse wor troes artickle / skulle wij daglige øffwe oss / oc idelige gaa til Gudz bord / tilforn vnderuiisde (huilcket behoff giordis) oc met al-

uerlig

nerlig beredelsse / huilcket mand kand wel hær komme til at giøre. HERRENS afftens maaltiid er nogle aar gantzske w ærlige oc vflittelige haaldet / ia / oc aff maange foracktet / det er een suar synd / som denne nærua rindis straff bær wæl vidne om oc S. Pouil j. Corint. xj. før haffuer sagt. Gud oplywsse oss / at wij kunne bliffue forstaandige oc vittige / oc offuergiffue den wildfarelsse. Derfore skulle wij begiære at gaa til Gudz bord / oc der søge trøst oc vederquegelsse / troens oc kierlighedz forøgelse. Ocenddog at wi skulle alt tiid hafue alle wor Christelige troes Article i een idelig oc ny ihwkommelsse / saa skulle wij dog besynderlige i dødz nød / disse fire Article wæl betencke / som ere Helgens samfund / syndernis forladelsse ved Christi blod Legemens opstaandelsse / Oc det euige liiff.

Først /

Først/ Lige som døden er syndens
straff/ saa komme oc siwgdomme tidt
oc offte for wore synders skyld / Jo-
annis v. Psalmo. lxxxviij. Deute.
xxviij. ii. Regum xxiiij. Oss veder-
faris oc modgang/ paa det/ ad wor
tro skal forsøgis oc prøwis / fordi
hær see wii huor kiær wii haffue Gud
oc huor wel wii tro hannem. Derfo-
re see først hær til oc acte væl for alt
ting ad du dit hierte/ hw oc alle di-
ne sind til Gud wender / oc hannem
dine synder met angerfult hiertte be-
klager / for hues skyld wii alt straff
oc Gudz wrede saare wæl fortiænt
haffue. Saa haffuer du trøst/ Af-
løsning oc quittantz aff Euangelio
Joannis xx. i den Christelige for-
samling forskicket / Dette liggende
fæ bliffuer deg daglige opladet. Am-
nammer / sier Christus / den Hellig
aand/ hues synder i forlade/ de skul-

 le for-

ke forladis dem / oc huilcke i icke for-
lade / de skulle bliffue beholdne. Der
effter / naar wij aff Gud wor Fader
haffue affbedet synderne / da lader
wisselige den straff oc siwgdom aff /
eller effter Gudz naadige wilie frem-
mer den siwge til gode oc salighed.

Fordi / du skalt hollet gantz der-
fore oc intet tuile / at huor swort eth
og den straff er legemet / da er idth
ickun aleniste eth faderligt riiss / met
huilcket Gud drager barnet til seg /
oc beuarer det for synd / hand menet
so wel met oss. Fordi huilcken hand
elsker / den tucter hand / oc straffer
hannem her / paa det / hand skal ic-
ke bliffue straffet hisset met euig pi-
ne / Hebre. xii. Derfore holt Gud
wisselige for din kiære tro Fader /
naar hand end skicker seg wredelige
mod deg / det er den kiære Faders
wrede / hand søger icke effter wor

for-

forderffuelsse / men alene effter wor beyring / welfart oc salighed / det er wisselige saa / kunde wij ickun ellers tro edt. Derfore bed allerførst / om naade oc alle dine synders forladelsse ved Christum / met eth angerfult hierte / paa det du kant haffue Gud til væn. Der effter maat du bede Gud at hand wilde fri deg fra dette onde / Saa staar der screffuet Ecclesiast. xxxviii. Søn / foracte deg selff icke i din siwgdom / men bed HERREN oc hand skal helbrede deg. Saa bad oc Psalmisten / Psalm. lxxxv. O Gud wor salighed omuend oss / oc affuend din wrede fra oss.

Først beder hand om syndernis forladelsse / at hand ved Gudz naade maatte bliffue rætferdig / der effter affbeder hand Gudz wrede. Oc naar du beder om frelsselsse oc lætelsse aff det kaars som trenger deg /

da skalt du altid tillegge oc tilsætte dette / Din hellige wilie ske. Fordi wii kunne io icke giøret beyre / end den tro / altmectige / altuisiste Fader / som altid wender sine øyen till oss / hand haffuer omhw for oss / hand haffuer taldt alle wore hoed håår / som alting føder / handthaffuer / ved mact holler / oc beyre forsørger end creaturene kunne ynske.

Try ting pine oc forferde oss gruelige i dødz nød.

Synderne.

I huilcke wii wort leffnet emod Gud oc wor næste ille fortæret oc fremdraget haffue / Der begynder angest oc nød / som S. Pouil sier / Roma.

Roma. ij. Wgunst / wrede / mod-
gaang angest oc drøwelsse offuer
huert menniske som giør ille.

Døden.

Naturen døør icke gierne fra dette
liiff / der stormmer da den lammet oc
nød i hierttet / der ingen tungē wd-
tale kand. Den rædde oc mistrøstige
nature frycter seg / at hun skal fare
hæn ned / oc komme aldri hid igien/
oc at det skal plat være wde met hēne

Heluede/euig fordøm-
melsse.

DEr frycter mennisken at det skal
bliffue plat oc aldelis forstøt
fra Gudz ansict / oc at der er

 inter

intet andet/wden den euige død. Ho wil her staa for Gudz strenge dom? Her bør mand at være sterck/ at mistrøst oc fortuilelsse icke faa offuerhaand.

O euige Gud / giff oss / at wij deg altiid i wor liffz tiid for øyen haffue/ frycte / oc tencke paa den aluerlige striid/ paa det wij maatte bliffue warlige oc Gudfryctige / oc bliffue i alle wore gierninger huilcke som wij enten giøre eller lade/ lige som scrifften sier. J huad du giør / da tenck huad ende det wil faa / saa giør du aldri det som ont er.

Naar synderne trenge samuittigheden.

Tenck at Gudz Søn er kommen aff Hiemmelen oc bleffuen menniske/

niſke/haffuer taget dine oc den gantz
ſke verdens ſynder paa ſeg / er der
fore weluillelige død paa kaarſſid/
haffuer giort bod oc beyring for ſyn-
derne / oc giort nock for dem / oc er
ſelff bleffuen betaleren. Den ſamme
høyuerdige død/oc Jeſu Chriſti dy-
rebare blodz wdgydelſſe / er wiſſeli-
gē din eien/ om du det tror/at Chri-
ſtus er oc for deg død/ lige ſaa wæl/
ſom for S. Peder oc S. Pouel/Paa
huilcket du ſkalt ingelunde tuile/For-
di du æſt døbt i Chriſti død / lad det
icke være deg een liden trøſt / Fordi
ſaa kommer Chriſti død deg til hielp
oc trøſt / at du ved den ſamme død/
døør fra ſynderne/annammer oc ſeer
wiſſelige ſyndernis forladeleſſe/kom-
mer til opſtaandelſſen / oc til det eui-
ge liiff. Fordi din Chriſtelige Daab
er een Pact oc Naadelig handel / i
huilcken du æſt kommen offuer eth oc
forligt

forligt met Gud / at du der ved haff-
uer een god samuittighed euindeli-
ge / for syndernis forladelssis skyld /
ved Christi opstaandelsse. Saa taler
io Christus i Afftens maaltidt oc met
deg / der hand sier / hans blod bliff-
uer wdgüffuet til syndernis forladel-
se. Om du haffuer end ille leffuet /
saa skynde deg oc paakalle Gudz
naffn / saa bliffuer du behulppen /
Roma. x. Si saa. O barmhiertige
Gud / vor HERRES Jesu Christi
Fader / var meg arme bedrøffuede
syndere naadig ved Jesu Christi din
eenbornne Søns min eniste frelssers
bittre pine oc dyrebariste død / Almen
HERRE handle icke met meg eff-
ter mine synder oc ondskaff / men eff-
ter din grundløsse barmhierttighed.
Jeg arme oc wsle creature staar i din
mectige haand / O altmetige Gud /
O kiære Fader forlad meg icke. Jeg
er din

er din / ingen kand trøste oc redde meg/ vden DV ALENE. Du æst den rætte nødhielppere i al bedrøffuelsse. Psalm. xlv. HERRE ieg haaber til deg / lad meg aldri beskemmis.

Hær formane den sywge / at hand icke alene betencker sine synder/ men nu paa denne tiid meget meer tencker paa den salige oc dyrebare Christi død. Skywd hannem ihw / huorledis hans synder ligge icke nu meer paa hannem/ men paa Christo/ hand haffuer taget dem fra alle tro Christne menniske / oc haffuer selff betalet/ bøt oc forladet dem / som wij sie i troen / Jeg troer syndernis forladelsse.

Holt den siwge hær Gudz ord fore / om syndernis forladelsse / ved Christum.

Joannis i. See / denne er Gudz lam / som borttager Verdens synder.

i. Pet. i. Wij ere icke igienløsde met forgiengeligt Guld eller Sølff / men met Jesu Christi dyrebare blod / som met eth wskyldigt oc wbesmittet lams.

Min broder / du æst een Christen / saa borttager io Christus oc dine synder / der paa tuiil intet / saa æst du fri fra alle dine synder / oc eth Gudz barn.

Joan. iij. Gud elskte saa verden / at hand haffuer giffuet sin eenborne Søn / paa det / at ho som troer paa hannem / skal icke forfaris / men faa det euige liiff.

Matth. ix. Jeg kom icke at kalle rætferdige / men syndere til anger oc bod.

Matth. xj. kommer til meg alle som arbeyde oc ere besuarede / oc ieg skal vederquege eder. Ro-

Roma. iiij. Christus er giffuen i døden for wore synders skyld/oc opreist igien at giøre oss rætferdige.

Roma. v. Gud haffuer priset sin kierlighed mod oss/at Christus taalde død for oss der wii wore syndere/saa bliffue wii io megit meer ved hannem frelste fra wreden/efftersi wii ere rætferdige giorde ved hans blodz wdgydelsse.

Min broder/dette trøstelige Euangelium/lader Gud din kiære Fader deg oc forkynde/fordi det er deg oc til gode skeet/oc skal hielppe deg euindelige/Tro alene/oc befale deg Christo din igienløssere.

Roma. v. Efftersi at wii ere forligte met Gud ved hans Søns død/den tiid wii wore hans fiende/meget meer bliffue wii salige ved hans liiff/efftersi wii ere nu forligte.

Roma. viii. Gud haffuer icke spa-

ret sin egen Søn/men haffuer giffuet
hannem for oss alle/Hui skulde hand
icke giffue oss alting met hannem?
Ho wil klage paa Gudz vdualde?
Gud er hær / som rætferdig giør /
ho wil fordømme? Christus er hær/
som tolde død / ia megit meer / den
som oc opreist er/som sider hoss Gudz
høyre haand oc beder for oss.

i. Cor. i. Christus er oss giffuen
aff Gud til viished / rætferdighed /
hellighed/ oc til wor igienløsselsse.

Min broder/ æst du een syndere oc
wrætferdig/ bekiende det/ klawe det
for Christo / holt hannem for din e-
niste Saliggiørere / saa er Christi
rætferdighed din egen/ oc skiwl al-
le dine synder/ at de kunne intet ska-
de deg.

ii. Corint. v. Christus er bleffuen
eth offer for oss for synden/ paa det/
wii i hannem maatte bliffue den ræt-
ferdig.

ferdighed / som gielder for Gud.

Galat. i. Christus haffuer giffuet seg selff for wore synder / paa det / at hand wilde redde oss fra denne næruærindis onde verden / effter Gudz wor Faders willie.

Ephe. i. Wii haffue ved Christum afløsning aff wore synder / ved hans blod / effter hans naadis riigdom.

Collossen ij. Hand haffuer forladet oss alle wore synder / oc afflæt den haandscrifft som wore emod oss / oc slawed henne til kaarssid / oc haffuer berøffuid Førstdommene oc de weldige / oc haffuer ført dem obenbarlige / oc giort een seyer aff dem ved seg selff.

i. Timot. i. Christus JESVS er kommen i verden / at giøre syndige menniske salige. Det forsee deg oc til hannem / saa wel som S. Pouel giorde / saa bliffuer du rætferdig oc salig.

i. Timot. ij. Christus JESUS haffuer giffuet seg selff for alle til een forløsning. Tro det stadelige min broder / saa æst du wisselige een aff dem som ere igienløsde.

Hebre. x. Wij ere hellige giorde ved JESU Christi legems offer/ som een tiid er skeed.

Matthæi xxvi. J afftens maaltiid hører du/ huorledis Christus taler met deg/ oc spiser oc skencker deg til det euige liiff/ der hand sier/ Tager dette hæn oc æderedt/ det er mit legeme / som giffuis for eder / det giører i min ihwkommelsse.

Lige saa tog hand oc kalcken/ effter Aafftens maaltiid / tackede gaff dem oc sagde / Dricker alle der aff/ dette er det ny Testamentis kalck i mit blod / det som bliffuer wdgydet for eder oc for maange til syndernis forladelsse/ dette giører saa offte som i dricke i min ihwkommelsse.

Min broder/ tag deg disse ōrd til/ fordi Christus taler oc met deg / det skal alt tiæne deg / saa væl som S. Peder oc S. Pouel.

i. Petri ij. Christus haffuer selff baaret wore synder paa sit legeme paa træet.

i. Petri iij. Christus haffuer een tiid liid for wore synder / den rætferdige / for de wrætferdige /paa det/ hand maatte lede oss til Gud.

i. Joan. i. Jesu Christi blod/ giør oss rene aff alle synder.

i. Joannis ij. Om nogen synder / da haffue wii een talsmād hoss Gud/ JESVM Christum/som er rætferdig / oc hand er selff forligelssen for wore synder/icke al ene for wore synder/men oc for den gātzske verdens.

Hær skal mand foruare seg/ at det siwge menniske som er i døds nød/icke bygger paa sin fortiæniste / men skal

skal være sin egen anklawere / oc henge paa Gudz blote naade / behielppe seg al ene met den samme / oc bygge paa Christi fortiæniste / fordi i dē strid oc i dødz nød bliffuer ingen rætferdighed bestaandig / vden troens rætferdighed til Christum / hun bliffuer icke til skamme. Rom. ix.

S. Pouil sier Tit. iij. Hand giorde oss salige / icke for de rætferdige gierningers skyld / som wii hadde giort / men aff sin barmhierttighed.

Actorum xv. Wii tro / at wii bliffue salige ved den HERRIS IESV Christi naade.

Ephe. ij. Aff naade ere i bleffue salige ved troen / oc det samme er icke aff eder / det er Gudz gaffue / icke aff gierninger / paa det ingen skal rose seg.

Huer mand lade seg det være sagt / det er forgieffuis met det som wij

kunne

kunne giøre/ der hører een anden ræt-
ferdighed til/ ath mand kand bliffue
bestendig for Gudz strenge dom/
Christi wskyldighed/ fortiæniste oc
rætferdighed maa hielpe oss/ det
skeer om wij sandelige tro paa Chri-
stum/ oc met den samme tro bliffue
Christo indplanttede/ da maa wij
bliffue deelactige i alt det gode som
Christus vor brwdgomme haffuer.
Hosee ij. Ephe v.

Tag flere eller færre sprock/ eff-
ter den siwgis leylighed.

Aff disse den Helligaandz ord
hører du/ at Gud Fader/ som vil ic-
ke synderens død/ men hanss om-
uendelsse oc liiff/ aff kierlighed som
hand haffuer til deg/ haffuer hand
borttaget dine synder/ oc lagt dem
paa sin kiære Søn Jesum Christum/
hand haffuer baaret oc betalet dem
de kunne icke meer fordømme deg/

fordi Gud haffuer oc annammet sin Søns død til een fuldkommelig Bod oc betalning for alle dine synder / om du alene troer paa Christum.

Efftherdi dine synder ere nu Christo paalagde / oc haffue icke maat beholle hannem i døden oc fordømmelssen / saa ere de sandelige bøtte oc forladne. Tro det stadelige / saa leffuer du euindelige. Christus haffuer selff baaret dine synder / oc er død for dem / Men hand er igen opstaanden / oc ere alle tro Christne mennisters synder offuerflødelige nock ved Christi død bøtte oc betalede / Oc er alt saa Gudz strenge rætferdighed for synden nock fyldest giort / och meer end nock / ved Christum / Oc Christus er nu din egen oc alle tro Christne mennisters / met alt sit gode met sin død / opstandelsse / hiemmelfart / liiff / fortiænistc oc herlighed /

Rom.

Rom viij. Derfore haffuer Dieff=
uelen ingen wold oc tiltal meer offuer
deg/fordi du æst ved Christum ræt=
ferdig giort/ledig oc løøs aff alle di=
ne synder/eth Gudz barn/ Gud er
bleffuen din kiære Fader for Christi
skyld/ som deg forligt haffuer/Der=
fore vær ved eth friet mod/vær glad
i HERren/du staar i Gudz altmec=
tiges din Faders tro haād/stadelige
oc væl beuaret/ Christus er din egen
hand betecker oc skiwl alle dine syn=
der/met sin egen wskyldighed/ In=
gē kand meer rycke eller wdrage deg
wd aff din hiemmelske Faders haand
Det er giort om eth øyeblick met drø=
welsserne/ der i er Christus gaaen
for deg som dit hoed/ den skalt du
bliffue liig/oc lige saa dø fra synder=
ne/oc forlade det syndige leffnet/saa
æst du hoss Christum din Herre euin=
delige. Lad dine synder icke meer

 bestride

bestride deg/ de ere alrede hæn/ och betalede. Den onde aand er offuer-uunden deg til gode. Gud seer oc va-rer paa deg met alle Engle oc Hel-gen/ som fra werdens begyndelsse i Christi tro ere her affgaangne/ Paa deg vaare maange/ som deg haffue hafft kiær/ Fader oc Moder/ brødre børn oc gode venner/ som nu for uden dødz fryct i euig oc varactig tryg-hed hoss Christum leffue/ Du affga-ar fra denne tiid/ men du kommer i euighed/ Du skelies vid dine venner/ men de komme snart effter/ De hellige Propheter/ Apostle/ Martyres/ Jomffruer oc al den hemmelske her/ bide effter deg / ath du skalt annāme rætferdighedens krone i den hiem-melske værelsse/ huilcken Gud haffuer bered dem som elske hannem/ som in-tet øye haffuer seet/ intet øre haffuer hørt/ oc er icke opstiget i noget men-

niskis

nistis hiertte. Esa. lxiiij. I. Cor ij.
Oc som Christus kand selff ingelunde
bliffue fordømdt/ saa kandt du oc icke
heller bliffue fordømdt/ om du stade-
lige Christo tilhenger met een sand
tro. Kand Synden/ Døden/ oc Hel-
uede intet skade Christo din Herre/ so
kunne de oc intet skade deg/ fordi du
æst i Christo/ oc Christus er i deg/
derfore kant du icke bliffue fordømdt.
Ja/ om du skulde selff bære dine syn-
der/ saa vore de deg meget for suare/
oc senckede deg i Helffuedis affgrund
Men Christus sand Gud oc sand
menniske/ bær dem selff for deg/ som
hand siger/ Psalm. lxix. Jeg maat-
te betale/ det som ieg hadde icke røf-
uet. Du haffuer syndet/ Men Chri-
stus betalede din skyld/ giorde deg
fri ledig oc løøs/ om du troer dette
Euangelio.

Dette Euangelium er een tilsielsse

paa det euige liff i Christo Jesu ij. Timoth j. Tro Euangelio / saa lefuer du euindelige.

Min broder / om du hadde giort alt Verdens synder / dog er end nu naade nock / oc meer end nock til rede Gud haffuer deg i Christo tilsagt benedidelsse oc naade / oc giort den samme naade viss oc fuldkommen i Christo din Herre / Din salighedz sag er viss / fordi Christus er Gudz naturlige Søn / i Guddommelig værelsse er hand sandhed selff. J mensniskelig værelsse / er hand vort kiød oc blod. Ho kand være deg vissere / til at giffue deg den naadelige tilsielsse oc betalning / end hand som er selff den sandhed som oss er loffuet oc tilsagt / Oc hand haffuer oss saa inderlige kiær / at hand vilde før dø / før hand vilde tilstæde at oss skulde fattis noget aff det som oss er tilsagt.

Derfore

Derfore er det umueligt/ at du troer paa Christum/ oc æst icke benedidet aff Gud/ friedt fra synden/ och een Gudz arffuing/ oc Christi met arff‑uing euindelige. Fordi Hiemmel oc iord skulle forgaa/ men Gudz ord bliffuer euindelige bestaandigt. Min broder/ tro stadelige oc tuil intet/ den altmectigste Gud er oc deg til gode bleffuen menniske/ deg til gode fød/ døde paa kaarset deg til gode/ fra de døde igen opstaaen/ oc opfaren til hiemlene deg til gode/ oc hand haffuer giffuet oss det altsammen so oss er loffuet oc tilsagt. Alle Gudz foriættelsser/ de ere ia i Christo/ oc de ere Amen i hannem. Derfore begiær oc vænt aff Gud ved Christum idel naade oc barmhierttighed/ vden Christo er ingen trøst eller hielp i Christo er idel trøst/ hielp oc salighed/ offuerflødig meer/ høyre oc

rigere

rigere/end nogen begribe oc begiære kand. Gud giffue oss alene een stadig tro/Amen.

Effter denne form oc maade/ lenger eller korttere/ effter den syægis leylighed/ maat du tale met hannem oc affuise hannem fra synderis oc dødens grueligeansict/ at hand plat oc aldelis met eth fult hiertte/ tencker alene paa Christum/ i hannem haffuer hand intet andet end idel oc klar æskyldighed/ rætferdighed/ liiff oc salighed/ Oc dette gode hører hannem til altsammen/ om hand Christum for sin saliggiørere bekiender. Derfore lad den syæge icke alene tencke paa sine synder/ men viis oc vend hannem aff/ huorledis du kant/ ath hand aleniste sætter seg dē kaarsfeste Christum for sine øyene/ oc fylder hierttet plat oc aldelis met Christo/ saa

saa kand hand bestaa emod Helffue-
dis portte/oc om de wore end nu saa
grueliger. Holt hannem fore/ huor
naadelige Christus haffuer alle vey-
ne annammet syndere/ i det gantzske
Euangelio/ huilcke som haffue be-
giæret naade/ oc haffue bekiendt de-
ris synder. Hær seer hand Magda-
lenam/ Røffueren/ Tolleren/ Den
obenbare syndere/ Zacheum/ oc an-
dre/ huilcke som idel naade beuiist
er/ Fordi kort ath sige/Christus er
idel naade oc barmhierttighed/hielp
trøst/ liiff / frygd oc salighed / al-
le dem/ som seg saadant til hannem
forsee. Gud haffuer det sagt/ det
kand aldri glippe.

Paa den samme tiid kommer oc
menniskē fore/ huad skade hand haf-
uer giort andre mennisker/ som er/
ath hand haffuer skild dem fra deris

 gotz

gotz oc ære. Dær giør lige som Christus paa kaarsset/ bed aff hierttet for alle som deg haffue giort emod/ oc forlad alle menniske aff hierttet/ de som haffue giort deg ont/ eller haffue taget noget aff dit/ lad det altsammen hæn gaa. Haffuer du taget fremmet gotz/ kant du/ saa giff det igien/ eller forskaffe ath det bliffuer giffuet igien/ bekienne/ oc tycket ille vere/ kant du icke giffue det igien/ saa forlad dem/ som haffue taget dit gotz fra deg/ eller forkrencket din ære oc gode rycte/ oc vær frimodig/ Det er icke mueligt/ ath Gud icke forlader den sine synder/ som forlader andre/ fordi hand haffuer selff saa lærdt oss/ Matthei. vi. Om i forlade menniskene deris misgierninger/ da skal oc eders hiemmelske Fader forlade eder edre synder/ Det er Gudz ord/ det bliffuer bestandigt/ oc

skal

skal før hiemmel oc iord forgaa / før end det skal glippe.

Naar døden forferder deg.

TEnck / om Christus wor icke selff tilstæde / Da vor døden een wlidelig drøffuelsse / oc angest / dær vore beluede / men ved Christum er døden allerede bortslættet oc offueruunden / Siælen døer icke euindelige / Matth. x. hun kommer til Christum. Philip. j. Lige som Røffueren paa Kaarsset hørde i sin nød / der Christus sagde / J dag skalt du være met meg i Paradis. Siælen soffuer icke met legemet / men hun bliffuer athskild fra legemet / ind til legemens opstaandelsse / Fordi Christi død oc opstaandelsse / er vor

dødz oc opstaandelsis exempel. Den tiid Christus wdgaff sin aand paa kaarsset/ da soff icke hanss benedide Siæl/ men foer hæn til Helffuede/ Oc Luce. xvi. siger Scrifften/ ath Englene førde Lazarum i Abrahe skiød/ sandelige icke legemet/ men Siælen. Oc ij. Cor. v. haffuer S. Pouil megen meer lyst ath vandre vden legemet/ oc være hoss HER-RE. Saa er idh io klart/ naar legemet soffuer hæn i iorden/ ath Siælen som er skafft effter Gudz bil-lede/er diss emellem hoss den HER-RE Gud.

Legemet huiles i eth vist haab til eth saligt vdødeligt liff/ oc skal paa den yderste dag opstaa met ære oc herlighed/ legemet oc Siælen skulle euindelige bliffue hoss Christum / oc alle wduolde/ hoss dine slectinge oc

venner

venner/ hoss alle dem som hær i denne tiid vore deg bekyntte oc vbekyntte. Derfore kaller Scrifften Christne menniskers død een søffn / Efterdi/ lige dette samme sywge legeme/ som er nu dødeligt oc raadner/ bliffuer opreyst paa den yderste dag/ lige som eth menniske der soffuer/ oc opueckis aff søffne/ Oc da bliffuer døden gantzske dødet i Christne menniske/ oc legemet bliffuer wforkrenckeligt/ herligt/ krafftigt met euig sundhed/gantzske reent oc aandeligt. i. Corint. xv. Derfore taler den cxvj. Psalme/ Huor dyrebar er hanss Helgens død for HERREN. oc i den xij. Psalme/ Helgens blod bliffuer dyrebare actet for HERREN.

Hør min broder. Werden meen/ ath wij dø dær hæn/ oc falle i ior-

den / oc legemet skal bliffue bortte / oc ath det er nu wdc / Al ney / icke saa / verden far vild / legemet er icke saa foractelight hoss Gud / Fordi legemet er sin ære oc salighed allerede tilforn bered. Lige dette samme legeme / i huilket du ligger hær oc lider sywgdom / det skal oc leffue met Siælen euindelige. Skulde wij myste oc forlise legemet / oc icke faa det meer igien / da vore døden forferdelig oc icke dyrebar oc kostelig. Derfore tenck oc tuiil intet / Ath lige som Christus laa i graffuen paa tredie dag / effter legemet / oc da opstod igien / i eth nyt euigt liff / oc døør aldri meer / lige saa skulle alle Christnis legeme / som ere bort soffnede / ocsaa huilis i graffuen aleniste een tiid laang / i eth vist haab / til den gladelige opstaandelsse / oc de skulle opstaa igien i eth nyt euigt liff /

paa

paa den yderste dag/ ath ingen synd eller død skal ydermere være/ men idel rætferdighed/ liiff/ frygd/ glæde oc salighed/ fra euighed oc til euighed. Den altmectigste Gud haffuer det sagt/ det maa ske/ der forlad deg trøstelige paa/ min broder.

Ho som alene tencker paa døden/ hand bliffuer mistrøstig/ Men tenck paa Christum/ ath hand er opstaanden/ oc ath hanss opstaandelsse er din/ saa/ ath din legems opstaandelsse er oc deg visselige giffuen. Gud haffuer ladet døden gaaeth hær ind/ ath synden skulde bliffue borttagen ved døden/ ath den timelige død er nu bleffuen synders Lægedom/ oc er den legemlige død icke naturens død at hun skulde icke ydermere være til/ men er ondskaffs død/ Menniskens nature bliffuer/ synden døør/ oc

bliffuer

bliffuer wdslyct/ Den tymelige død
giør een ende paa syndẽ/ huilcken wij
loffuede i Daaben ath wij skulde
aff døe/ huilcket som icke skeer fuld-
kommelige i dette liiff/ i huilcket
wij leffue i denne syndige verden/
i legemet vnder Dieffuelen/ Da off-
uergiffue wij synden/ naar wij forla-
de oc offuer giffue dette dødelige liff.

Trøste hær den syrge met Gudz
ord/ om legemens opstaandelsse.
Fordi S. Pouil lærer oss/ ath wij
skulle trøste huer andre met saadanne
ord om opstaandelssen/ Oc det er
een riig trøst/ fordi wij tale icke men-
niskens ord/ men Gudz egne ord/
huilcken som wisselige fuldkomme
kand/ huad hans ord sige/ Der i
kand ingen hindre hannem/ Hand er
alt Alltmectig/ sandru/ oc hans
naade oc barmhiertighed er wsige-
lig/ der paa skal ingen tuile.

Witnesbyrd

Witnesbyrde om de Dødis opstaandelsse.

MAtthæi. xiij. De rætuise skulle skinne/ som Solen/ i deris Faders Rige. Oc der taler hand om den herlige værelsse/ som Christne skulle haffue effter opstaandelssen.

Joannis. v. Sandelige/ sandelige siger ieg eder/ Ho som hører mine ord/ oc troer hannem/ som meg vdsende/ hand haffuer det euige liff oc skal icke komme i fordømmelssen/ men hand er gaaen fra døden oc til liffuet.

Joannis. viij. Sandelige/ sandelige siger ieg eder/ Ho som beuarer mine ord/ hand skal icke see døden euindelige.

Joannis. xi. sagde Christus/ Lazarus soffuer/ den som vor dog affgaaen oc skild fra denne verden/ oc hans legeme laa i graffuen/ Men Christus giør de døde leffuendis/ oc kaller det som intet er/ ath det skal være. Rom. iiij.

Fremdelis siger hand/ Joannis. xj. Jeg er opstaandelssen oc liffuit/ ho som troer paa meg/ vore hand end død/ da skal hand leffue/ oc huilcken som leffuer oc troer paa meg hand skal icke dø euindelige. Oc lige paa disse ord/ opreysde hand Lazarum/ den som hadde ligget fire dage i graffuen/ oc hues legeme begyntte allerede ath raadne oc ath styncke.

Oc paa det den rædde mistrøstige nature/ skulde haffue diss meer hielp til

til ath tro stadelige den tilkommen-
de opstaandelsse/ ere maange i for-
dum tiid opreysde fra de døde/ i
Propheternis oc Apostlernis tider.
Christus opreysde den Widues søn
aff døde i Naim/ Luce. vij. Oc
den Jødeske høffdings daatter/ Lu-
ce. viij. Lazarum/ Joan. xi. S.
Peder opreysde Tabitam/ Acto.
ix. S. Pouil opreysde Eutychum/
Acto. xx. Eliseus Prophete op-
reysde aff døde den quindis søn som
hand laa til herbers met. iiij. Re-
gum. iiij. Elias Prophete opreys-
de aff døde/ den Widues søn i Sa-
repta. iij. Reg. xvij. De to hel-
lige mend Enoch Genesis. v. oc
Eliam. iiij. Reg. ij. tog Gud til
sig met liff oc siæl/ wd aff dette
forgiengelige liff/ paa det/ ath hand
ved dem vilde giffue oss det tilkom-
mende rætte liffs tegen vidnesbyrde/

 ath

ath wij icke som Hedninge/ skulde mene/ ath der vaare intet meer effter dette elende liff.

Formane den rædde oc mistrøstige sywge/ ath hand tencker huorledis den veldige HERRE/ offuer liff oc død/ Christus/ Luce. viij. sagde/ Græder icke/ Pigen er icke død/ men hun soffuer. Den vantro fornufft forstaar intet aff det Gud tilhør/ oc spotter Christi ord/ fordi de kienne icke den HErre/ der kaller vor død een søffn/ Hand er den/ der Esaias. xxv. siger om/ Hand haffuer opsluget døden euindelige.

Hosee. xiii. Jeg vil løsse dem fra dødens haand. O død/ ieg skal bliffue din død.

Apoca. xxi. Gud skal afftørre al graad fra deris øgen.

Joan

Joannis. xvij. Værer ved god trøst/ ieg haffuer offueruundet verden/ eders bedrøffuelsse skal omuendis til glæde/ som ingen skal tage fra eder.

Apoca. j. Siger menniskis Søn/ Fryctedeg icke/ Jeg er den første oc den siste / oc den leffuindis/ oc ieg vor død/ oc giff act paa/ ieg er leffuindis euindelige/oc ieg haffuer nøglene til helffuede oc til døden. Christus haffuer ord oc gierninger tilsammen/ fordi hand er GUD/ hand siger icke meer/end stat op/oc Siælē kom igien i legemet/ oc hun stod op. Lige den samme HErre Christus/ annammer nu din Siæl/ oc beuarer henne / oc paa den yderste dag tilhobe føyer hand igien liff oc Siæl til det euige liff.

Joannis. v. Stunden skal komme/ i huilcken/ de døde skulle høre

Gudz Søns røst/alle som ere i graff-
uerne/ de skulle gaa wd/ huilcke som
haffue giort gode gierninger/de skulle
opstaa til det euige liff.

Roma. viij. Om hans aand/
som haffuer opreyst Jesum aff døde
boer i eder/saa skal oc den samme/
som Christum opreyst haffuer/ leff-
uende giøre edre dødelige legeme/
fordi/ ath hans aand boer i eder.

j. Corinthiorum. vj. Gud
haffuer opreyst Christum/ oc hand
skal oc opreysse oss ved sin mact.

Det. xv. Capitel i det første sen-
debreff til de Corinther/ er fult/ ia/
alt fult met trøst oc idel gyldene/Der
henger S. Pouil vor opstaandelsse
indtil Jesu Christi opstaandelsse/at
de icke kunne skylies fra huer andre/
der som hand saa siger. Christus er
opstaan

opstaanden aff døde/ det er vist/ saa skulle wij oc visselige opstaa igien. Fordi Christus er vort hoed/ wij ere hans limmer oc ledemod / Hoedet er icke for vden sine limmer/ icke forlader det heller sine limmer/ Lige saa/ Huor Christus er/ der skulle wij oc være/ fordi wij ere limmer oc ledemod aff hans legeme/ aff hans kiød oc aff hans been. Ephe. v.

Ho kand nock rose den wbegribelige ære oc wsielige naade oc barmhierttighed/ ath Gud aff hiemmelen bleff eth dødeligt menniske/ paa det/ den dødelige menniskelige nature/ maatte ved den personlige forlisgelse bliffue ophøyet met den wdødelige Guddommelige nature/ til eth wdødeligt liff/ aff Guddommelig w endelig krafft. Der som wii kunde tro oss aith haffue saadan rigdom oc

saligbed

salighed/ huorlunde kunde wij da sørge? Efftersdi alle menniskers natture (som haffue været fore oc effter Christum/ oc kommendis vorde) haffuer wden tuiil i Christo det ypperste menniske oc sand Gud/ iført seg wdødelighed / Saa/ ath alle menniske gode oc onde/skulle opstaa/ men de skulle icke alle sammen bliffue omkringskiffte ved den herlighed/ som oss omkringskiffter til Gudz tacknemmelige børn ved Christum/ som er Gudz naturlige Søn. Alle menniske skulle opstaa/ ved Christum/ men icke alle saa som Christus/ men alene de tro Christne oc de som ere Christo lige. Huilcken som er icke Christi ledemod/ hand skal opstaa med skamme/ til dommens opstaandelsse. Daniel. xij. Joan. v. Saa haffue de gamle Christne væl och ræt sagt/ Christi opstaandelsse/ er

alle

alle Christnis haab oc seyeruinding. Derfore trøster S. Pouil de Corinther kraffteligæ met Christi opstaandelsse/ oc siger. Christus er opstaanden aff døde/ oc er vorden begyndelssen iblandt dem som ere soffuende/ efterdi ved eth menniske er døden kommen/ oc ved eth menniske de dødis opstaandelsse/ fordi/ lige som de ere alle døde i Adam/ saa bliffue de oc alle leffuinde giorde i Christo/ men huer effter sin skick/ Christus den første/ der effter de som Christo tilhøre.

Der effter giffuer S. Pouil een lignelsse i naturlig ting/ effter huilcken wij kunne klarlige mercke vore legemers opstaandelsse/ Lignelssen er tagen aff een sæd/ som sædemanden kaster tør i iorden/ huilcken sæd som døer oc raadner/ Men den sæd

bliffuer icke bortte/ hand trenger seg igiennem met een skiøn skaffning oc liff/ gantzske ny oc fersk/ Saa skal oc vort legeme opstaa/icke meer skrøbeligt oc forgiengeligt/ som det nu er/ men herligt/ mectict/ oc wdødeligt/ i det euige liff. i. Corinthiorum. xv.

Det er veyen ved den timelige død/ i det rætte euige liff oc fæderne land. Kiød oc blod kunne icke erffue Gudz Rige/ huor der er idel liff/ Derfore skal det forgiengelige liff/ iføre seg wforgiengelighed/ oc det dødelige liff skal iføre seg wdødelighed/ Da bliffuer denne scrifft opfylt/ Døden er opslugen ved seyeruindingen. Jesa. xxv.

Hosee. xiij. Christne menniske ere bleffne Herrer offuer Synden/

Døden/ oc Helffuede/derfore ere de frimodige oc dristige i Christo/ oc sige/ Død/huor er din brod? Helfuede/huor er din seyeruinding? Dødens brod er synden/ Syndens kraft er Lowen / Men Gud være tack/ som gaff oss seyeruinding /ved vor Herre Jesum Christum.

Saa tag nu fremdelis denne alsomrigeste trøst i andre stæder.

Roma. iiij. Fordi ingen aff oss leffuer seg selff/ oc ingen aff oss døer seg selff/ Leffue wij/ da leffue wij i HERren/ dø wij/ da dø wij i HERren/ Fordi huad heller wij leffue eller dø/ da høre wij HERRen til/ Fordi der til er Christus oc død oc opstaanden oc er bleffuen leffuindis igien/ ath hand skal være een HERre offuer leffuindis oc døde.

ij. Corint. iiij. Den som opreys-
de vor HERre Jesum Christum/
hand skal oc opreysse oss.

Philippen. iij. Vort burgerskaff
er i Hiemmelen/ huæden wij och
ventte ath vor Frelssere skal komme/
som er vor HERre Jesus Christus/
som skal forklare vort legeme som in-
tet er værdt/ ath det skal vorde lige
met hans erlige legeme/ effter kraff-
ten/ ved huilcken hand kand giøre
seg alting vnderdanig.

Collossen. iij. J ere døde/ oc
eders liff er skywlt met Christo i Gud
Men naar Christus som er eders liff
obenbarer seg/ da skulle i obenbaris
met hannem/ i herlighed.

i. Thessa. iiij. Wij ville icke
dylie for eder kiære brødre/ om de
som soffue (oc ere døde) ath i skulle
icke

icke sørge/ som de andre giøre/ der haffue intet haab. Fordi om wii tro/ ath Jesus taalde død/ oc er opstaanden/ da skal oc Gud opreysse dem som soffue ved Jesum/ fremlede met hannem.

ij Timoth. i. Jeg veed/ oc er viss paa/ ath den som ieg haffuer troet paa/ ath hand er mectig ath beuare det som ieg haffuer faaet hannem ath giemme/ til den dag.

S. Pouil trøster sin Discipel Timotheum met opstaandelssens artickel ij. Timoth. ij. met disse ord. Kom ihw Jesum Christum som er opstaanden aff døde/ aff Dauidz slæct/ effter mit Euangelium/ Om wii ere døde met Christo/ da skulle wij oc leffue met hannem/ lide wii met hannem/ da skulle wij oc regnere met hannem.

ij. Corrinth. v. Den ſtund wii ere i denne hytte/ lenges oſſ oc wij ere beſuarede/ effterdi wii vilde icke være nøgne/ men iførde/ paa det/ ath det dødelige kunde opſlugis aff det w dødelige.

Oc til de Philippenſer. i. ſiger S. Pouil. Chriſtus er mit liff/ oc døden er min vinding/ Jeg begiæ-rer ath ſkilies hæn/ oc være met Chriſto/.

Hebre. ii. ſiger S. Pouil. Chri-ſtus haffuer aff Gudz naade for alle ſmaget døden. Oc ſiger S. Pouil den ſamme ſtæd. Chriſtus er bleſ-uen eth ſant menniſke/ paa det/ ad hand ved ſin død maatte tage mac-ten fra hannem ſom hadde dødens wold/ det er/ Dieffuelen/ oc løſſe dem ſom vore plictige til tiæniſte i deris gantzſke liffs tiid for dødens fryct.

ij. Timot.

ii. Timoth. i. Gud giorde oss salige oc kallede oss met eth helligt kald/ icke effter vore gierninger/ men effter sin forsyn oc naade/ som oss er giffuen i Jesu Christo/ aff euig tiid/ oc er nu obenbaren i Jesu Christi vor Frelsseris obenbarelsse/ som bort tog døden/ oc indførde det euige liff obenbare i lywsset.

Min broder/fatte disse ord dybt i hierttet/ haffuer du allerede ille leffuet/ skynde deg met ruelsse til Christum/der finder du naade oc alle dine synders forladelsse/ oc seyeruinding offuer døden/ Fordi Christus er det euige ord/ i hannem er liffuet/ Joannis. i.

Hand er liffuet/ Joan. xi. xiiij. Ja/ det rætte værelige w offueruindelige/ euige/ altmectige liff/ dær

dær i er døden opslugen. Dær er intet liff/ vden alene i det EVIGE ORD/ ved huilcket alle ting ere giorde.

i. Joan. iij. Wij vide/ ath wij ere komme fra døden oc til liffuet/ fordi wij elske vore brødre.

i. Joan. iiij. J det er Gudz kiærlighed obenbaret/ ath Gud haffuer wdsend sin eenborne Søn i verden/ ath wij skulle leffue ved hannem.

i. Pet. iij. Christus sider hoss Gudz høgre haand/ oc haffuer opsluget døden/ paa det/ wii skulle erffue det euige liff.

Job. xix. Jeg veed/ ath min igienløssere leffuer/ oc paa den yderste dag skal ieg opstaa aff iorden/

oc

oc ieg skal igien omkringgiffuis met min hwd/ oc i mit kiød skal ieg see Gud/ oc mine øgen skulle see hannem/ oc icke een anden.

Aff disse forsagde ord/ haffuer een Christen sin trøst oc frygd/ som S. Pouil frygdede seg aff hierttet. Philipp. iij. ath hand kiende Christum oc hans opstaandelsis mact/ ved huilcken vor død er dødet/ oc døden er nu alle tro Christne aldeslis oc plat bort dødt/ der er nu intet forferdeligt i døden/ det som oss bør ath frycte/ vden alene den vduortis skickelsse/ Lige som een død hugorm / hand haffuer den grueli ge skabning endnu/ men hand haffuer ingen krafft til ath giøre nogen skade. Oc lige som den hugorm der vor giort aff kaaber/ som Moses loed ophenge i ørcken/ Numeri. xxi.

aff Guddommelig ord oc krafft/ naar hand bleff anseet/ da døde de leffuindis hugorme/ icke kunde heller Jøderne forgiffuis aff de leffuindis hugormis eeder/ eller forgifelsse/ Lige saa døer vor død/ och bliffuer wskadelig/ om wi den salige Christi død met een Christelig troes øgen beskuendis vorde/ Och bliffuer vor død/ lige som dødens skugge/ ia/ een begyndelsse til det rætte liff.

Beskue Christum paa Kaarsset/ saa seer du dødens død/ oc liffuens kilde/ Da maa bort fly fra Christi ansict alt skyld/ dødens mact/ och Dieffuelens vold/ dødens bitterhed/ oc helffuedis forferdelsse.

Christus feil dig icke/ som siger/ Joannis. viij. Ho som beuarer mi-

ne ord

ne ord/hand skal icke see døden euin-
delige. Huorledis gaar det til?
Saa gaar det til. Eth Christet
menniske/ troendis paa Christi
barmhiertighed/for troen som hand
aff Euangelio haffuer opøst/ er
Christo sin HERre/ som er det sam-
de liff/ saa forenet oc tilføget/ ath
det kand icke skilies fra hannem. Der-
fore/ enddog ath liff oc siæl een tiid
laang skilies fra huer andre/saa skeer
det dog i eth uist oc vtuilactigt haab
til den salige opstaandelsse/ ath siæl
oc liff skulle snarlige komme til sam-
men igien/ til euig glæde/ oc tro
Christne aldri faa den euige død til
liff oc siæl/ det er/ den euige for-
dømmelsse/ oc faa icke den rætte død
ath see/ Fordi de tro Christnes død
er alene een vdgaang aff dette dø-
delige liff/ind i det euige liff til Chri-
stum/ til alle Engle oc Helgen.

Naar Helffuede eller den euige fordømmelsse kommer oc forferder deg.

DEn onde aand bestrider menni∫ken/ met ∫orgfuldhed/ om ∫in wduelielsse/ ath den ∫ywge ∫kal tencke aff Dieffuelens indgydelsse. Ey/ huad om Gud vil icke haffue deg? Maa væl ∫ke/ du æ∫t icke wduaald/ oc een aff de ∫om ∫kulle bliffue ∫alige. Det er een ∫uar fre∫telsse. Hær maa mand mandelige oc aluerlige verie ∫eg/ ath mand giffuer ∫eg icke i di∫putatz met den onde aand/ Men giør ∫aa/ da kant du bliffue be∫tendig/ Si eller tenck ∫aa/ Gack bort du Sathan/ Der ∫taar ∫aa ∫creffuet/ Du ∫kalt icke fre∫te

HERR

HErrẽ din Gud. Effterdi Gud haff-
uer altid Faderlige oc vel giort mod
meg/huor fore skulde eller vilde ieg
tuile paa hans barmhiertighz? Hād
haffuer ladet meg komme til den hel-
lige Daab/ oc haffuer kalled meg til
sit naadelige Euangelium/ hand vil
være min Fader/ derfore kand ieg ic-
ke forsee meg andet til hannem end
idel godhed/ Huad haffuer ieg be-
hoff ath tencke meget om min vduel-
lelsse? Hand haffuer selff lærdt meg
huad ieg skal tencke her om/ der
hand siger/ Joan. iij. Ho som tro-
er paa Christum/ hand skal icke for-
tabis/men haffue det euige liff. Der-
fore/ ho som troer paa Christum/
som paa sin eniste rætferdiggiørere oc
saliggiørere/ hand skal aldri foruent-
te fordømmelsse/Fordi hand bliffuer
visselige salig/ oc er een aff de som
ere vduelde til salighed/ oc der til

 forseet

forſeet oc tilſkicket formiddels Chri-
ſtum / oc ſtaar alrede ſcreffuen i liff-
uens bog. Ho ſom er forſeet til det
euige liff / hand er forſeet til ath
bliffue Chriſto lig / oc bliffuer viſſeli-
ge kalled til den Chriſtelige tro / oc
bliffuer giort rætferdig der i / oc der
effter endelige ſalig / det kand icke
feile / Det er Gudz Faders naadelige
anſlaw oc forſæt offuer de tro Chri-
ſtne menniſke. Roma. viij. Derfore
lad deg icke forføre / huad den onde
aand deg emod kaſter. Tro alene paa
Chriſtum / ſaa er Chriſtus din egen /
oc du hans egen / oc du kant icke blif-
ue fortabt / du bliffuer ſalig vden
alt tuil / Fordi de tro Chriſtne bliff-
ue dragne til Chriſtum / Joan. vi.
Oc Faderen haffuer det Chriſto vor
HERre paalagt / ath hand ſkal giø-
re dem ſalige / ſaa ath ingen aff dem
ſkal bliffue fortabet / Joan. x.

Derfo

Derfore vær frimodig oc tuil intet. Alle mennniske/som rætt tro paa Christum/ de ere forseet til det euige liff. Derfore see huermand paa Christum ath mand anammer CHRISTum den rætte Saliggiørrere/met een sand tro/ da følger visselige salighed.

Her mercke huermand den tro S. Pouils formaning. Hebre. xij. Lader oss løffue i tolmodighed/ i den striid som oss forelagt er / och haffue acth paa troens Første och fuldkommere/ som er Jesus Christus/huilcken den tiid hannem foresættedis glæden/lide hand kaarsset/ oc foractede skam oc skendzel/ oc hand haffuer sæt seg hoes Gudz stools høgre haand.

Christus haffuer liid alle giennordelser for oss/som S. Pouil siger. Hebre.

Heb. iiij. Wij haffue (siger hand) icke sodā een Høy Prest/ som ey kand haffue metlidelsse met vor skrøbelighed/ men hand er forsøgt i alle maade/ lige som wii/ for uden synden. Derfore lader oss dristelige gaa til naadens stoel/ paa det/ wii maatte faa barmhierttighed oc finde naade paa den tiid som oss giørs hielp behoff.

Merck du fromme Christen. Christus er oss giffuen/ Først/ ath hand selff er vor igienløssere/ forligere/ rætferdiggiørere/ alt skyldz betalere/ oc til een saliggiørere/ Der effter er hand oss oc giffuen til Exempel/ saliglige effter hannem ath leffue oc døe. Døe lige sō Christus/ da døer du væl/ Fordi Christus er oss giffuen til eth exempel/ ath wii lige som hand skulle leffue/ lide oc døe.

døe. Ingen kand ræt leffue/ ræt lide/ ræt døe/ wden det skeer i nogen maade effter Christi leffnidz/ lidelssis oc dødz exempel/ i hues død/ alle Christnis død er opslugen oc offueruunden.

GIff nu act paa/ huorledis Christus haffuer holdet seg paa kaarsset i frestelsser/ efterfølg hannem saa meget som Gud giffuer naade.

Først vor hand anfectet oc frestet met døden/ den tid de

sagde/ Stie seg nu ned aff kaarsset hand haffuer hulppet andre/ hand kand icke hielppe seg selff. Som de vilde saa sige / Det er vde met hannem/ Hand maa dø oc forgaa/der hielpper intet fore. Fordi i lige saadan maade vil vor fiende som er dieffuelen met døden ocsaa forferde deg. Men vær ved eth friet mod/ Christus haffuer offueruundet den fiende. Du skalt oc offueruinde hannem ved Christum. Holt for deg troens skiold paa Christum/ oc sig. Min HERre Christus ærens Kong/oc liffuens HERre/ leffuer oc regierer/ hand lader meg icke bliffue i døden/ det veed ieg/ Jeg skal leffue met hannem euindelige. Men det hand lader meg nu forsøge denne frestelsse oc timelige dø/ det skeer meg til gode. Fordi/ skal ieg komme i det euige liff/ da maa ieg io forlade

dette

dette elendige timelige liff/ oc dø der fra/ ath ieg maa da først begynne rættelige ath leffue. Der til er meg got ath ieg ved min egen død forsøger huor stoer kierlighed Christus haffuer beuiist meg/ oc huor stoer ting hand for meg giort haffuer/ i det hand døde for meg/ oc haffuer selff forsøgt døden/ wdslyct/ oc offueruundet Helffuedis portte/ Fordi ellers hadde ieg icke vist eller forsøgt huor stort oc mectigt liffuet er i Christo/ huilcket som haffuer opsluget vor død/ ieg hadde icke heller bleffuet Christo min HERRE oc frelssere saa tacknemmelig. Derfore/ effterdi Christus leffuer/ da vil ieg oc leffue/ oc skal denne død alene være meg een salig søffn oc indgaang i det euige liff/ Amen.

I anden maade/ vor Christus

anfectet oc frestet met synden / som hand hadde været een syndere / den tiid de sagde / æst du Gudz Søn / da sti aff Kaarsset. Hand haffuer hulppet andre / hielppe seg selff. Som de vilde saa sige. Hand haffuer met bedrægeri omgaaet / Hand er icke Gudz Søn / men een syndere. I lige maade forsøger oc Satan den sywge / kaster hannem sine synder fore i store hoffue / om hand kunde driffue hannem i mishaab oc fortuilelsse / ath hand icke skulde forhaabe eller forsee seg naade aff Gud. Stat du hart oc sig. Jeg er i meg selff een stoer syndere oc fordømmelig / Men Christus er ingen syndere / oc er død for mine synder / Derfore ere de betalede / om de vore endnu saa maange / Fordi Christi død er oc een forligelsse oc betalning for mine synder / Derfore veed

jeg

ieg icke meer aff synd / ieg tacker Christo / huilcken som haffuer beta-let dem for meg / oc forladet meg dem.

I tredie maade vor Christus anfectet oc frestet met Helffuede oc euig fordømmelsse / den tiid de sag-ge. Hand haabede paa Gud / hand frelsse hannem nu / om hand haffuer hannem kiær. Som de vilde saa si-ge / Alt hans haab paa Gud er for-gieffues / Gud vil icke haffue hannem hand er fordømdt. Hær lad dig icke foruilde / Sla til rygge Synden Døden oc Helffuede / saa gaa de icke meer til deg / See alene til Christum hand er din / oc haffuer deg fra Dieffuelen oc fordømmelssen dyre kiøbt. Du haffuer i CHRISTO IESV wskyldighed nock / oc meer end nock. Du haffuer i Christo liff

nock / oc meer end nock. Du haf- uer i Christo al salighed nock / oc meer end nock / Lad dit hiertte icke vendis fra den kaarsfeste Christo i nogen frestelsse / da staar du paa een offueruindelig klippe / emod alle Helffuedis portte / oc kandt sige met Christo / Psalm. xvi. Jeg haffuer HERREN altid for øgen / fordi hand er ved min høgre haand / fordi bliffuer ieg vel ved. Derfore fryg- der seg mit hiertte / oc mit kiød skal tryggelige huilis. Du skalt kund- giøre meg liffuens vey / hoss deg er glæde til fuldz / oc i din høgre haand er løstigt væsen euindelige. Med saa- dan een tro til Christum æst du eth Gudz barn / Christi broder oc met arffuing / oc bliffuer euindelige salig. Denne tro rætferdig giør de rætfer- dige / det er / de som tro paa Chri- stum skulle (som Gudz den hiemmel-

ske

ske Faders benedide børn) indgaa i liffuet i Hiemmerige/ som aff be gyndelssen er Gudz børn bered.

Om du endnu i frestelssen befinder deg ath være gantzske skrøbelig i troen/ oc icke tolmodig effter Gudz vilge/ kold i Gudz kierlighed/ icke aldelis stadig i haabet/ oc fordi fryc=ter ath din sag staar icke vel hoss Gud/ huilcket i sandhed (O HERre Gud) er een suar/ haard anfecting oc frestelsse/ Min fromme Christen/ tenck dog huorledis Christus for din skyld vor oc bestæd i saadan suar frestelsse/ ath hand lood sig ansee lige som alt hielp/ trøst oc bistaand vore aldelis bortte/ Gud oc alt verden vaare aldelis vrede/ den tiid hand sagde.

Min Gud / min Gud / hui

haffuer

hafftuer du forlat meg?

O huilcken een gruelig anfecting oc frestelsse vor det (euige Gud) huor swrt bleff det Christo/ ath hand for oss forsøgte den byttre død/ oc læt giorde kaarssens vey. Efftterdi Christus gaff seg veluillelige i saadant wlideligt angest oc iammer/ aff hanss oc vor hiemmelske Faders naadige vilge/ O fromme Christen/ saa kand hand tro oss/ oc kienne vor suaghed oc skrøbelighed/ Nu siger hand dog selff/ Kommer til meg alle som arbeyde oc ere besuarede/ oc ieg vil vederquege eder.

O huilcken een nødtørfftelig trøst er det? Huad kand dog gruceligere forferde oc met større angest offuerfalde een elendig syndere/

end naar

end naar hand frycter ath Gud vil icke haffue hannem/ Hand er dog gantzske troløss oc eth visset ledemod? Hielp Jesu Christe oc vederqueg hær/ eller den forferdelige storm forsyuncker oss/ oc Helffuede opsluger oss. Nu vel/Christus hafuer tilsagt oss hielp oc trøst/ hand kand oc vil hielppe. Befinder du hær din lille oc suage tro/oc meen/ du tuiler paa Gudz naade/ oc hafuer aldelis ingen tro/ saa klage det for Gud/ da hielpper hand deg/ oc du skalt prise hannem. Hand haffuer tilsagt det/ hand vil oc giøret/ Offuer giff deg icke / Bed Gud som er een Fader til al trøst/ ath hand icke vender sit ansict fra deg/ oc deg icke forlader/ Klag oc scriffte for hannem din skrøbelighed oc vanmectighed/ Raab met Apostlerne/ Luce. xvij. HErre forøg min tro.

Oc met dentz fader som vor syug i maaneskiffte/ Marci. ix. Jeg troer HErre/ Kom min vantro til hielp. HErre skynd deg ath hielppe meg eller ieg sywncker til grunden/ Din barmhierttighed er offuer alle dine gierninger/ O aller kieriste Fader/ gack icke i rætte met din tiænere/ fordi ingen kand bestaa for din dom. Christus er min retferdighed/ oc igienløssere/ for min skyld er hand bitterlige død/ O alt barmhierttighedz Fader/ ansee det samme/ oc styrcke mit hiertte met een ræt sand tro til Christum/ Oc trøste meg met den Hellig aandz trøst/ ath ieg altiid glæder meg i Christo/ Amen.

Tenck hær/ ath du gaar hær i/ til igienfødzel/ lige som een quinde til sin barnfødzel met pine oc ve/ men viss trøst følger snart hær efter

ter. Tenck huorledis liffuens HErre/ Christus haffuer selff staaed i denne strid/ oc haffuer giffuet seg i strid met døden/ deg til trøst oc hielp/ oc haffuer beholdet seyeren. Tenck huor maange fromme Christne/ helgen oc Martyrer fra verdens begyndelsse oc siden/ ath Christus er opstaanden aff døde/ oc er forklaret/ haffue oc været i lige saadan oc meget større angest / oc Christus haffuer dem naadelige oc weldelige igiennem hulppet. Tenck huorledis Gudz hellige Engle oc den gantzske himmelske hærskare frygder seg/ ath du bliffuer friit fra døden/ synden/ oc denne elendighed/ oc vandrer hiem til det himmelske arffuis oc fæderne landz herlighed. Tenck huorledis denne tiidz lidelsse/ er saa aldelis werdig/ emod Gudz børns tilkommende ære/ Roma. viij Fordi vor drøf-

nelsse/ huilcken som timelig oc læt er/ skaffer een euig oc offuer al maade stoer hellighed/ oc huilcken wii icke see/ i det som synligt er/men i det som vsynligt er/ Fordi huad som synligt er/ det er timeligt/ men huad som vsynligt er/ det er euigt.

Tenck huor vsegelig naade/hoss Gud vor HErre/ meer sandhed/ barmhierttighed/ godhed/ viished/ forsynlighed/ hielp/ trøst/ vold oc mact er/ end alle skabte ting kunne forstaa oc begiære/ det skal altsammen være vort/ ved hannem oc for Christi skyld/ den Gud Fader haffuer giffuet oss til een Salighed. Saadanne glædelige oc mandelige tancker/ skulle regiere i huert Christet menniskis hiertte/ naar wii komme i trang oc nød/ der om skulle wii bede Gud saa lenge wii leffue.

Hues du saa strider oc ficter i din

suaghedz

ſuaghedz oc ſkrøbelighedz bekiendelſe/ deg med Gudz hielppis attro oc begiæring oc befatter Chriſtum/ oc lader hannem icke ſlippe fra deg/ met een aluerlig bøn/ ath hand vilde affuende din feil oc ſkrøbelighed/ da gaar det vel til. Fordi diſſe tuenne ting ere icke laangt ſkilde fra huer andre/ ath tro paa Chriſtum/ oc hierttelige begiære ath tro/ Huor ſkrøbelig du æſt/ da haffuer du dog den trøſt/ath Gud binder deg ath du ſkalt paakalle hannem/ oc tilſiger deg hielp oc trøſt. Lige ſom der er ingen rætteligere oc ſkelligere begiæring/ end ath bede om een ſtadig tro/ſaa høres oc ingen bøn ſnarligere/ ſaa/ ath den ſom er ſkrøbelig i troen/ haffuer een trøſt aff den brendindis begiæring ſom hand haffuer effter troen/ huilcken i ſandhed er een god gniſt/ oc een Gudz ſæd/

huilcken der kõmer aleniste fra Gud/ huilcken der taler ved Propheten Esaiam/ Christus wdslycker icke den glimminde tawe/ oc icke sønder knuser eth suagt røer. Fordi tro stadelige paa Christum/ eller begiær io i det mindste ath tro paa hannem/ Klage hannem din vantro/ oc tuil intet/ du æst for hannem retferdig/ oc eth velsignet Gudz barn/ huilcken som icke forgieffuis haffuer lagt vor skrøbelighed paa sin kiære Søn Christum. Christus siger selff/ Matth. v. Salige ere de som ere aandelige fattige/ fordi hiemmerigis rige er deris. Salige ere de som ere bedrøffnede/ fordi de skulle faa hwsualelsse. Salige ere de som hungre oc tørste efter rætferdighed/ fordi de skulle mættis. Du æst bedrøffuet/ oc vilde gierne være from oc rætferdig/ ver ved een god trøst/ du æst nu rætferdig

dig ved Christum.

Jeg siger endnu een gaang/ lad deg icke forføre/ om frestelssen er saa suar ath din skrøbelighed meen/ ath du haffuer aldelis intet haab/ men idel mistrøst oc fortuilelsse/ holt haart ved Gudz ord.

Psalmo. xxxiij. Gud er hart hoss dem som haffue eth bedrøffuet hiertte/ oc hielpper dem alle som mistrøstige ere.

Psalmo. ciiij. HERREN er barmhierttig/ naadig/ laangmodig/ oc aff stoer godhed/ hand skal icke altiid kiiffue/ icke heller euindelige være vred.

Esaie. xxv. HERREN er de fattigis styrcke/ oc de tørfftige een tilflucht i angest oc wrolighed/ oc een skugge for hieden.

Esaie.

Esaie. xlix. Kand oc een diende
moder forgiæde hennis diende barn/
ath hun icke forbarmmer sig offuer
det foster som er fød aff hennis liff?
Oc om hun allerede det forgiette/
da vil ieg dog icke forgiæde deg.

Dette altsammen forgiæd icke/
oc om du allerede meent ath du æst i
fortuilelsse/ da fortuile enddog icke/
fordi det er endnu ingen fortuilelsse/
om du icke vilt fortuile/ oc er deg
leedt/ ath du haffuer fortuilet. Din
sag staar endnu vel/ fordi det er
icke andet end een frestelsse paa dit
haabs forsøgelsse/ Tenck oc bekiend/
ath du denne drøffuelsse vel fortiænt
haffuer/ formiddels dit syndige lef-
net. Sucke aff hierttet til Gud/ oc
sig. O alt barmhierttigheds Fader/
oc alt trøstis Gud/ min eniste tilfluct
skynde deg til ath hielppe meg/ du
æst dog min Fader.

Der

Der effter/ Effter Christi exempel/ oc S. Staffens/ befale din aand i Gud Faders hender/ oc sig. O Fader/ i dine hender befaler ieg min/ ia meget meer din aand/ den du meg befalet haffuer/ dit eget billede/ din efftlignelsse/ huilcken du haffuer skafft effter dit billede/ for huilcket din eenborne Søn haffuer wdgiiffuet sit blod. Jeg befaler min aand i dine tro hender/ der wd kand ingen rycke eller røffue meg. Fader ieg er din/ giør meg salig/ Amen.

En formaning til alle tro Christne

V beder ieg eder/ i
som bære Christi naffn/
ved Gudz barmhiertig-
hed/ ath i ville rætte oc
beyre eder/ oc lade det være eders
aluere ath i høre Gudz ord/ oc for
uden afflladelsse bancke oc bede den
himmelske Fader ved Jesum Chri-
stum/ ath hand vilde drage oss/
oplywsse met Christi sande bekien-
delsse/ paa det/ ath wii kunne offuer
giffue det som ont er/ oc maae ædrue
lige/ rætferdelige oc Gudelige leff-
ue i denne tiid/ oc vare paa det sa-
lige haab/ oc den store Gudz oc vor
frelsseris Jesu Christi erlige oben-
barelsse/ huilcken seg selff haffuer
giffuet for oss/ paa det/ ath hand
maatte løsse oss fra alt wrætfer-
dighed/ oc reensse seg selff eth folck
til een egydom/ som stunde effter go-
de gierninger.

From

Fromme Chriſtne/ nu haffue i
dog den ſcrifft/ ſom oſſ til trøſt
giffuen er/ der ſee i/ huorledis
Gud affuender ſin ſtraff/ naar mand
met aluerlighed rætter oc beyrer ſeg
ſeer der til/ oc flyer ſnarlige til Gud
medt een aluerlig och w affla-
delig bøn/ ath hand vilde forlade
oſſ alle vore ſynder/ for ſin kiære
Søns ſkyld/ oc hielppe oſſ.

Dauid vor i ſtoer nød for ſyndens
ſkyld. ii. Reg. xxiiij. Fordi Gud
ſkickede hannem een peſtilentze/ ath
i een ſtacket tiid døde fra Dan oc til
Berſabe halffierdeſindz tiffue twſin-
de menniſke/ Men hand ſkyndet ſeg
til Gud om hielp/ bekiende ſine ſyn-
der/ begerede naade/ oc opbygde
Gud eth altere/ i Arafnah den Je-
buſiters lade/ oc offrede brendoffer

 oc død

oc døoffer / oc Gud bleff stillet til fredz offuer det land / oc plagen loed aff Israels folck. I lige maade bekiender evers skyld / raaber om naade / offrer eth tacknemmeligt offer / som er / eth angerfult hiertte ved Christum / saa bliffue wi hulpne.

Gud truede ved Jonam den store Stad Niniue / ath hand vilde forstørre oc omkuldkaste hannem inden xl. dage / de Niniuiter trode denne predicken / oc begyntte ath beyre dem i stort ydmyghed / oc Gud forbarmmede seg offuer dem / oc sparede dem. Giøre i ocsaa det samme / Gudz Arm er icke forkortet. Hand kand oc vil hielppe / naar wi alenniste paakalle hannem met een tro bøn. Hand loed wdraabe om seg ved S. Pouil / ath hand er een Riig Gud / mod alle dem

som

som hannem paakalle. Rom. x.

Kiære Gudz venner/ ieg beder eder/ ath i icke foracte denne lille vnderuiisning/met huilcken ieg skrøbelige ledemod/ nu hastelige oc met stoer skrøbelighed ved Gudz naade vilde tiæne skrøbelige limmer/ eder mine metlimmer i HERREN.

Ieg vilde meget heller mundelige trøste eder/ om ieg det formaatte/ Men min bøn for eder/ skal nu opfylde min tiæniste paa denne tiid. Vor beprøffwede Læge oc allerrigeste Apotecker Christus/ vilde denne Siælens Lægedom/som er giort aff hanss Apoteck/ det er den hellige scrifft/krafftig giøre i vore hiertter/ paa det/ ath wii i een sand Christelig tro/ i een brendindis kiærlighed til Gud oc vor ieffnchristen/ i een bestendig tolmodighed i kaarsset i een lydactig efftersølgelsse Christi

 ieth

i eth stadigt haab til det euige liiff ved Christum/ nu oc altiid bie oc maatte bliffue bestaandige/ Amen.

Beder Gud oc for meg arme syndere.

i. Petri. iiii.

Det er nu tiid ath dommen skal begynde paa Gudz hws/ Efftherdi det begyndis nu først paa oss/ huad vil da veris ændeligt bliffue/ de som icke tro Gudz Euangelio? Oc om den rætferdige neppelige bliffuer salig/ huor vil da den vgudelige oc syndere bliffue?.

Psalm. vi.

HERRE forbarmme deg offuer meg fordi ieg er syg oc skrøbelig/ HErre giør meg helbrede/ fordi alle mine ben ere forskreckede. Oc min Siæl er meget forferdet/ HERRE huor lenge vilt du tøffue ath hielppe meg.?

M. P. R.

Denne Christelige bog er prenttet aff Hans wingaard i Kiøbenhaffn M. D. xliiij.

H G H D D M

Lÿcken kommer,
Lÿcken gaar,
Hvo gud frÿckter Lÿcken for,

